

Com afecten els problemes indirectament a en Théo?

XXIX CONCURS EL GUST PER LA LECTURA DEL DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Categoria E

Modalitat E2

Sergey i Víctor

INTRODUCCIÓ

El treball consisteix en l'anàlisi dels principals factors que porten a un adolescent com en Théo a acabar com acaba: les mentides, la falta de connexió, la relació entre les persones adultes, etc. Per a parlar d'aquests elements, hem triat fragments representatius del llibre en què hi apareixen i després hi hem reflexionat.

Hem escollit aquest treball perquè volíem fer un anàlisi del llibre i d'algunes de les situacions que s'hi relaten. Els episodis són perfectament reals: passen, han passat i seguiran passant.

El llibre ens va causar nostàlgia, perquè és un reflex de la societat d'avui en dia, i la història de molts nens que comencen a tantejar amb les drogues, amb l'alcohol, etc. També que senten una falta d'interès amb els estudis o que no van al col·legi.

FALTA DE CONNEXIÓ

Fragment del llibre

La mare sempre ha estat aquesta dona a flor de pell, capaç de canviar d'humor en pocs segons, que ell procura tenir a distància? No ho sap. Va deixar d'arraular-se contra la mà sobre la galta. Va deixar de fer-li petons. S'ha fet gran i s'ha allunyat del seu cos. D'ençà que ja no plora té aquesta cara tensa, amb els llavis premuts i la mirada a l'aguait. Sempre està en guàrdia, a la defensiva, preparada per respondre, per plantar cara. No afluixa gens. Es estrany veure-la riure i quan ho fa, de tant en tant, com ara la setmana passada, la nit que va venir a sopar una amiga seva ell queda meravellat pel seu rostre, que de sobte sembla més jove, més dolç. El que percep sobretot és aquest coàgul d'odi que la mare s'ha guardat a dins que no s'ha reabsorbit mai. Ell sap que el coàgul és allà, que n'hi ha prou d'unes quantes paraules perquè s'obri per la meitat i s'escampi la sang negra que conté. Sap que aquest odi es el fruit podrit d'una ferida. Quan torna a casa d'ella, després d'haver passat una setmana a casa del pare, un cop que ha ficat la roba qualsevol rastre de l'aniversari, ja s'hi pot enfrontar. I cada vegada, en aquell moment precís, li agradaria acostar-s'hi i confessar-l'hi tot en veu baixa. Li agradaria dir-li fins a quin punt té por pel pare, fins a quin punt sent aquell poder fosc que l'escalfa i el manté a terra. Sap que el pare s'acosta cada dia més a una zona perillosa de la qual ja no es torna. Li agradaria refugiar-se en els braços de la mare. Calmar-se en els efluvis del seu perfum. Però sempre xoca contra la rigidesa de la seva esquena, els braços caiguts i enganxats, la nuca tensa, els gestos secs, ràpids, no el pot abraçar, li costa mirar-lo, tota ella s'esforça en això: a acceptar en el seu territori el fill que torna del país deshonrat.

I llavors, un cop més, hi renuncia. No dirà res.

Reflexió

La falta de connexió entre la mare i en Mathais s'origina durant la infància del menut, quan encara és molt petit. A mesura que es va fent gran, en Mathais comença a anar més a la seva, i la Cécile tampoc li presta gaire atenció. Es genera una situació més distant, es crea una mena de coàgul d'odi. La mare té una por desmesurada a que el seu fill es torni com el pare, el que provoca que sempre estigui a la defensiva amb ell.

Podem veure com hi ha una falta de connexió considerable entre els personatges, el que provoca que la família estigui una miqueta desestructurada. De fet, hi ha nombroses faltes de respecte perquè no s'entenen. La mare tampoc li presta gaire atenció al seu fill. Diguem que cadascú va pel seu camí.

MENTIDES

Fragment del llibre

Aquest vespre ha esperat que el pare es tanqués al despatx i que la mare es quedés a la sala. S'ha preparat bé. Respira per últim cop.

–Saps què? Dissabte anem a la Philharmonie, amb el senyor Chale.

Està sorpresa, ell ja s'ho esperava.

–Ah, sí? Primera notícia. Que no hi havíeu anat ja?

–No, allò era a l'Opera–Garnier. No te'n recordes?

–Ho deia en el paper que vas signar l'altre dia, vas pagar i tot.

–I on és, aquest paper?

–El vaig donar al senyor Chale perquè ha de guardar l'autorització dels pares.

Es queda un moment callada (des de fa dos dies no para d'apartar coses, com si els estiguessin a punt de fer fora del pis). En Mathis es nota desenes d'insectes formiguejant-li l'estomac, i resa perquè ella no els senti.

La mare sembla perplexa. Però ell ja ha previst totes les preguntes possibles.

–Un dissabte al vespre?

–Sí, perquè l'institut ha aconseguit entrades gràcies a un grup de jubilats que al final hi ha renunciat. El senyor Chale ha dit que era una bona oportunitat, encara que els seients siguin bastant lluny de l'escenari.

–Amb tota la classe?

–No, només els que fem música d'optativa.

–I què aneu a escoltar?

–La gran orquestra de París. Henry Purcell i Gustav Mahler.

Ha pensat en tots els detalls: com anar, com tornarem, quins professors els acompanyaran. La seva mare és la mena de mare capaç de creure's que fan sortides a la Philharmonie els dissabtes al vespre. Mentir és molt fàcil. Fins i tot sent un cert plaer recreant-s'hi. Fa aquella veu de bon minyó.

–La senyora Destrée ens hi havia d'acompanyar, però s'ha posat malalta i al final vindrà un altre professor.

Curiosament, aquesta exactitud sembla que tranquil·litza la mare i que dona versemblança a les seves paraules. Ella diu que l'anirà a buscar allà, després del concert, perquè no hagi de tornar al sol. Li suplica que no hi vagi, li fa vergonya, fa de nen petit, els altres se'n riuran, el senyor Chale ha dit que ell mateix acompanyaria a casa els alumnes que viuen a prop de l' institut, per no molestar els pares que tenen altres plans aquella nit. La mare acaba rendint-se i a en Mathis li fa l'efecte que ja pensa en una altra cosa, o bé que ja no li queden forces per portar més lluny les seves investigacions. Des de fa uns quants dies sembla que tingui una vida secreta, molt agitada i molt esgotadora. Una mica més tard, quan ja no està a punt d'apagar el llum, la mare entra a l'habitació. Li fa la pregunta de manera directa, inesperada.

–Mathis, no em dius cap mentida, oi?

Ell no dubta ni un segon.

–No, mare, t'ho juro.

Reflexió

Parlem de mentides. Entre els personatges se succeeixen les mentides constantment. La que se'ns queda més gravada és, segurament, l'última. En Mathis li explica a la seva mare que aniran a la *Philharmonie*. La seva mare li comenta que en una altra ocasió ja li havia dit que hi havien anat, però en Mathis li diu que en aquella altra ocasió van assistir a l'òpera. La mare li planeja totes les preguntes possibles perquè sap com és el seu fill. Ell segueix amb la seva, creient-se la seva pròpia mentida i fa veu de bon minyó. La Cécile entra a la seva habitació i li pregunta si no li diu cap mentida, però ell segueix amb la seva, fins que ho aconsegueix.

Aquesta és únicament una de les mentides que podem trobar en el llibre. N'hi ha moltes més. En Théo sempre menteix a la mare, per tal de sortir amb els amics, per beure, fumar, etc... Hi ha un punt que la mare es farta, que no aguanta més, i el vol enviar amb el seu pare.

Podem concloure que les mentides construeixen part d'aquestes relacions i que acaben afectant en Théo.

HUMILIACIÓ

Fragment del llibre

Ha entrat al gimnàs l'últim. Els altres alumnes ja estaven asseguts en rotllana sobre els matalassos d'escuma, la senyora Berthelot s'estava dreta, a prop de la porta, esperant els tardons, per fer el control habitual de la roba. La senyora Berthelot entén per roba de fer esport l'equip complet: jaqueta i pantalons de xandall, i bambes autèntiques que no s'han de confondre amb sabatots especials i altres models llampegants. Fa algunes setmanes en Théo va rebre un càstig: va haver de copiar cinquanta vegades<<he de portar la roba de fer esport per a la classe d'educació física de dimarts a les dues>>. Avui quan li ha passat pel costat, l'ha fet aturar amb un gest.

–Que no portes el xandall?

Li ha explicat que aquesta setmana li tocava a casa del pare, i que abans de sortir de casa de la mare l'havia buscat per tot arreu però no l'havia trobat.

–I casa del pare no en tens, de xandall?

Ha fet que no amb el cap, però ella no pensava afluixar.

–El teu pare no te'n pot comprar un?

No, el pare no li podia comprar un xandall. El pare ja no cobrava res, ja no sortia de casa i es desplaçava a passos curts com un zombi. Ho hauria pogut engegar tot a rodar, així hauria tingut la impressió efímera de marcar un gol. Però sap que ella és dura de rosegat i que li agrada dir sempre l'última paraula. La senyora Berthelot continua queixant-se. Ja n'està farta, però ben farta, dels alumnes que es creuen que tots els és permès i que venen a classe amb roba de carrer com si es tractés d'una partida de domino en un bar. Encara li barra el pas, la sentència acaba caient:

–Agafa uns pantalons del bagul dels objectes perduts i ves a canviar-te.

És una ordre, però Théo no es mou.

–Au, va!

Ella sap perfectament que en aquell bagul només hi ha uns pantalons de xandall i que s'hi floreixen des de fa deu anys, i a sobre són roses i minúsculs. En Théo protesta una última vegada abans de treure els pantalons i els hi ensenya, es perquè se n'adoni, els sosté amb les puntes dels dits, esperant que es faci enrere.

–Molt bé, ara te'ls poses i dones quatre voltes corrent al gimnàs. En Théo remuga que fan pudor.

–Així aprendràs a no descuidar-te les coses. No té intenció de cedir. De fet no pensa començar la classe, fins que ell no s’hagi posat el xandall i hagi donat les quatre voltes. En Théo entra al vestidor i en surt al cap d’uns minuts. Els pantalons roses li arriben fins a mig panxell. S’espera que se’n riguin amb burles i rialletes, però no se’n fot ningú. En Mathis repeteix diversos cops: “Com es passa, profe”. La senyora Berthelot li ordena, que calli si no vol que el castigui a ell també. La classe ha deixat de parlar. El gimnàs no havia estat mai tan tranquil. En Théo es posa en moviment. Corrent amb lentitud, a passes curtes, dona les quatre voltes enmig d’un silenci sepulcral. Nota una onada de calor que li puja a les galtes, no recorda haver sentit mai tanta vergonya.

Reflexió

En aquest fragment es relata la humiliació cap al Théo, la situació del seu pare, el maltractament psicològic que li feien a en Théo i la comparació que fa la mare entre el seu exmarit i el seu fill. També es parla del càstig que li imposa la professora Berthelot, un episodi d’humiliació absoluta. La docent l’amenaça: si no calla, el castigarà. Llavors, li fot la “bronca” perquè havia de fer esport i no tenia el xandall. Com és això? Doncs perquè venia de casa del pare i allà no hi tenia res. La professora l’obliga a agafar del bagul roba d’esport. En Théo li diu que fa pudor, però ella insisteix, humiliant-lo davant de tota la classe.

En aquest anàlisi parlem de la humiliació, ja que en Théo és el primer perjudicat, doncs és qui pateix aquests episodis, tant per part de la mare com per part de la professora. Això el fa sentir impotent. Creu que només té el suport dels seus amics, i això l’allunya dels adults.

RELACIÓ ENTRE ELS ADULTS

Fragment del llibre

La mare està assegurada, rígida, tensa, no repenja l'esquena al respall. El pare camina d'una banda a l'altra, no parla, és com un animal que no para de donar voltes dins la gàbia. En Théo està assegut a terra o potser al costat de la mare, que no el toca. Aixeca el cap per observar-los. És un nen de quatre anys i escaig, espectador vigilant d'una guerra latent que tardarà a esclatar. Després hi ha aquelles paraules que pronuncia la mare, unes paraules que fereixen de seguida, que li tallen l'alè, unes paraules que se li queden gravades en el disc dur, unes paraules d'adults carregades d'un sentit que no copsa però que amb tota seva potència, la mare mira a terra, però s'adreça al pare quan diu: –Em fas fàstic. Han oblidat que ell es allà. O potser pensen que és massa petit per entenes res, per recordar-se, però precisament perquè aquestes paraules contenen alguna cosa que se li escapa, alguna cosa de sòlid i potser de viscós, justament per això, se'n recordarà. En aquest moment ni ella ni ell no es poden imaginar que el seu fill de quatre anys i escaig només guardarà un sol record d'ells dos junts, i que serà aquest. Quan parla del pare, quan no té altre remei que fer al·lusió a l'home que va ser el seu marit i a casa del qual ell acaba de passar tota una setmana, quan no s'ho pot estalviar, no pronuncia mai el seu nom. Diu "l'altre", "aquell malparit", "aquell desgraciat", "aquell imbècil" o "aquell cabró", quan parla per telèfon amb les seves amigues. En Théo aguanta, el cos escanyolit cosit a paraules, però ella no ho veu. Les paraules li fan mal, és un ultrasò insuportable, un efecte lassen que sembla que només senti ell, una freqüència inaudible que li trepana el cervell. Quan els pares es van divorciar, el pare es va traslladar a un pis nou, on encara viu. Al fons de la sala va fer aixecar un altre envà perquè en Théo tingués la seva habitació. Durant els mesos posteriors a la separació el pare sortia amb una altre dona, aquí la mare deia "la cabrona" o "la puta". La puta anava a casa del pare alguns vespres i no s'hi quedava mai a dormir. Treballava a la mateixa empresa que ell, es devien haver conegut a l'ascensor o al menjador, és el que s'imaginava en Théo que havia intentat reconstruir l'escena unes quantes vegades, tot i la dificultat per conceberen el decorat. Li era impossible fer-se una idea de com devia ser la feina, aquell lloc on el pare anava cada dia, a l'altra banda de la circumval·lació. Al cap d'un temps que no sap calcular, la puta va desaparèixer. Pel que va poder entendre aleshores, a partir dels fragments de converses telefòniques captades des d'una banda i des de l'altra, aquella dona tenia uns fills als quals no els hauria fet gens de gràcia que ella es divertís al jardí o l'aclimatació sense ells, i un marit que no havia volgut deixar. El pare ja no existeix. Ella ha deixat de pronunciar el seu nom.

Reflexió

La relació entre els adults és molt tensa. L'ambient que es respira entre les dues parelles adultes es pot tallar amb un ganivet. La Cécile es mostra sempre tensa, no pot ni repenjar l'esquena. El pare, en canvi, sempre està donant *voltes a la intempèrie, com si fos un animal i estigués a una gàbia*.

En Théo, que en aquesta escena té només quatre anys, s'ho mira sempre com si fos un espectador, mirant d'un cantó a l'altre. En aquesta edat els nens són com un disc dur. En aquest moment de la baralla l'últim que pensen els seus pares és en el nen. Totes aquestes imatges quedaran a la retina i el cervell d'en Théo, que resisteix, amb *el cos escanyolit cosit a paraules*. Com dos pares adults poden oblidar el seu fill?

En aquest apartat parlem de la relació entre els adults i els nens. Diguem que aquesta relació és d'amor i odi. Cal tenir en compte que la mare fa el seu paper de mare, però que en Théo, que està en l'època de l'adolescència, fa tot al contrari. De fet, no li presta atenció i està més pendent dels plans que li ofereix el seu amic.

ALCOHOL

Fragment del llibre

Ahir en Mathis va tornar borratxo de l'institut. Li vaig veure aquell esclat brillant als ulls, i que s'acostés i bufés, davant meu, per respirar el seu alè. No hi havia el més petit dubte. No havia begut ni sidra ni cervesa, no, havia begut alcohol del fort. Jo soc filla d'alcohòlic, això és el que vaig dir per començar la sessió, com preàmbul, l'endemà, a la consulta del doctor Felensberg. El meu pare bevia així que tornava de la feina, cada dia, i fins a altes hores de la nit. Repetia fins a la sacietat les mateixes frases, davant d'una ampolla de vi de taula, preferentment negre. Roldors, els cantants, els veïns, els polítics, els farmacèutics, els caps de sessió, els empleats, els encarregats, els delegats, etcètera. No va ser mai agressiu amb nosaltres, ni amb la mare. Jo el vaig veure així sempre, durant tota la meva infantesa i adolescència, assegut davant d'una pantalla que amb prou feines mirava, repetint sense parar aquell monòleg perpetu que nosaltres ja no escoltàvem.

(...)

En Mathis s'encarrega de robar els diners a la seva mare. Ella no desconfia. Deixa la bossa en qualsevol lloc, no comprova mai el canvi. Ell agafa monedes, bitllets mai. Sostreu amb prudència; una o dues cada cop, més no. Prou per omplir les petaquies: cinc euros el la Martiniquaise, sis euros el vodka Poliakov. Van a la botigueta del mateix carrer, és més cara que altres llocs, però l'amo no els fa cap pregunta. Per comprar les ampolles grans val més recórrer a en Baptiste, el germà de l'Hugo, que va a primer a l'institut del costat. No és major d'edat, però sembla més gran. Pot anar al súper sense que li demanin el carnet. Ell els demana un petit percentatge. Si té un bon dia els ho arregla.

Reflexió

En Mathis no té gaire control del seu comportament, tant a casa com al col·legi. La mare no li fa molt de cas ni mostra gaire interès pel seu fill. Hi ha una imatge que es repeteix: en Mathis arriba de classe borratxo, i sempre té com a costum agafar-li alguna moneda sense que se n'adoni. Els dos amics es dirigeixen a la botiga situada al costat, que és la més cara, però ho fan perquè al Baptiste no li demanen el DNI, ja que és més gran que ells.

Els nens van provant l'alcohol quan estan a una edat que s'aproxima a l'adolescència, per diferents motius. L'alcohol és una font de conflictes, el motiu pel qual passen casi la gran majoria de problemes.